

“DOMĀ, PIRMS NOTICI!”

Nodarbības tēma:

kritiskā domāšana un informācijas izvērtēšana.

Vecumposms:

4.–9. klases skolēni.

Nodarbības ilgums:

40 minūtes (ja izmanto ieteiktos papildmateriālus, ilgāku laiku atvēl sarunām – 2 mācību stundas).

Nepieciešamie resursi:

prezentācija, dators ar interneta pieslēgumu, projektor un ekrāns, mobilie tālruņi.

Prezentācijā ir 22 slaidi:

nodarbības nosaukums, mācību mērķi, izziņas informācija, uzdevumi skolēniem, kā arī tests iegūto zināšanu un izpratnes pārbaudei.

Nodarbības gaita

1. slaidis. Kādas domas jums raisa prezentācijas nosaukums? Kad šādu frāzi mēs lietojam ikdienā, skolā? Kad esam dzirdējuši paši?
3. slaidā tiek aktualizētas skolēnu zināšanas un izpratne par kritisko domāšanu. Šajā posmā tiek uzklautas skolēnu atbildes, sīkāk tās neanalizējot.
4. un 5. slaidā sniegta pamatinformācija par kritisko domāšanu. Papildu materiāls pedagogam: Māra Zandera pārdomas rakstā "**Mani interesē tavas domas**", "SkeptiCafe" lekcija "**Kritiskā domāšana**" (lekcija sākas astotajā minūtē).
- 6., 7., 8. slaidā tiek doti apstrādātu fotogrāfiju piemēri. Skolēni analizē katru fotogrāfiju atsevišķi, minot tajā veiktos uzlabojumus, izmaiņas. Visu fotogrāfiju uzlabošanai ir izmantotas speciālas aplikācijas, kas tiek izmantotas pirms fotogrāfiju publicēšanas sociālajos medijos. Ar šo aplikāciju palīdzību vienkāršā pēcstrādē ir iespējams pilnībā mainīt sākotnējos attēlus. Pēc piemēru apskates seko saruna klasē – kāpēc tiek uzlabotas, mainītas fotogrāfijas? Vai tā ir citu maldināšana? Kāda ir mūsu individuālā pieredze?
9. slaidā ir saite uz testu, kurā jāizvērtē, vai fotogrāfija ir vai nav apstrādāta, pārveidota.
10. slaidā ir doti dažādi padomi informācijas izvērtēšanai. Noderīgs materiāls tēmas sīkākai izpratnei – Solvitas Denisas-Liepieces grāmatā "**Caps un ciet jeb vilks manipulators**". Materiāls pieejams arī **video** formātā (11 minūtes).
11. slaidā ir piemērs, kā var interpretēt fotogrāfiju un kādu emocionālo noskaņu, ietekmi rada pavadošais teksts. Jautājums skolēniem – ko viņi saskata šajā fotogrāfijā un kāds būtu piemērotākais teksts pie šīs fotogrāfijas. Papildu uzdevums – uzņemt pašiem fotogrāfijas, kas rada maldinošu priekšstatu, un izveidot tām dažādus aprakstus. Šo uzdevumu var veidot kā konkursu – klasesbiedri min, kas notika patiesībā.
12. slaidā skolēni mācās šķirt faktus no viedokļiem. Mērķis – izprast, kā tie atšķiras, kam var ticēt. Fakts ir fiksēta informācija par kādu pazīmi, parādību, notikumu. Viedoklis ir uzskats, izpratne, attieksme pret kaut ko (tezaurs.lv).
Sīkāk par faktiem un viedokļiem "SkeptiCafe" video "**Kapēc visi viedokļi nav vienlīdzīgi?**" (4 minūtes), Cilvēktiesību **gidā** un mācību stundā 4. klasei "**Fakti un viedokļi – kā tos atšķirt?**".
- 13., 14., 15., 16., 17. un 18. slaidā iekļauts praktisks uzdevums – izvērtēt dotos informācijas avotus un izteikt savu viedokli par to uzticamību. Uzdevumu var veikt individuāli vai grupās. Uzdevuma veikšanai nepieciešamas ne mazāk kā 5 minūtes. Esiet uzmanīgi, 1. piemērā raksts par plakanzemes teorijas piekritējiem ir sarkastisks. Svarīgi ar skolēniem pārrunāt teksta emocionālo nokrāsu un panākto efektu. Taču, runājot par raksta uzticamību, – tā ir zema. Tiek minēts personas vārds, uzvārds, video, taču nav saites uz konkrēto avotu. Vienīgais uzticamais informācijas avots starp dotajiem ir Nacionālā enciklopēdija. Papildu informāciju par sazvērestības teorijām var iegūt mācību materiālā "**Vai vienradži eksistē?**", kā arī "SkeptiCafe" infografikā "**Muļķību atpazīšanas komplekts**".
19. un 20. slaidā minēti padomi informācijas izvērtēšanai, pārbaudei.
21. slaidā norādītie nepabeigtie jautājumi mudina skolēnus pārdomāt stundā uzzināto. Katrs skolēns var pabeigt visus teikumus vai izvēlēties vienu teikumu, kuru pasaka skaļi.
22. slaidā – zināšanu pārbaude "Kahoot".